

Příslovečné určení

- závisí na slovese, přídavném jméně, příslovci (popř. číslovce neurčité typu moc, hodně, mnoho, která je homonymní s příslovci)
- vyjadřuje okolnosti v širokém slova smyslu – čas, místo, způsob, míru....

Druhy příslovečných určení

- Příslovečné určení
času

- Příslovečné určení
místa

- Příslovečné určení
způsobu

- Příslovečné určení
příčiny

Příslovečné určení
účelu

Příslovečné určení
podmínky

Příslovečné určení
přípustky

Příslovečné určení
zřetele

Druhy příslovečných určení způsobu

- vlastního způsobu a srovnání
- míry
- účinku
- prostředku a nástroje
- výsledku děje

Druhy příslovečných určení způsobu (pokračování)

- původu (zdroje, východiska) a látky
- původce děje
- společenství (společnosti), vlastníka
- průvodních okolností (někdy bývá uváděno jako zvláštní druh příslovečného určení)

Příslovečné určení času

Vyjádření pádem substantiva:

Vrátil se až druhého **dne**. // **na** druhý **den**.

Jaké počasí hlásí **na sobotu**?

Informace by měly přijít každým **dnem**.

Ale pozor!

Dnes je **sobota**.

je sobota – přísudek
jmenný se sponou;
jednočlenná věta

Nastala **neděle**.

Neděle - podmět

Příslovečné určení místa

Vyjádření pádem substantiva:

Celým **krajem** se prohnala sněhová vánice.

Paprsky slunce dopadaly **na** okenní **sklo**.

Kočka rychle skočila **přes plot**.

Ale pozor

Šli jsme dlouho hustým
lesem. – *přísl. určení
místa*

Cesta **lesem** byla příliš
dlouhá. – *přívlastek
neshodný*

Paprsky slunce
dopadaly **na** okenní
sklo. – *přísl. určení
místa*

Světelný odraz **od skla**
nás nepříjemně
oslňoval. – *přívlastek
neshodný*

Příslovečné určení způsobu (v užším slova smyslu)

- Tvářil se **překvapeně**.
- Nakonec to probíhalo zcela **odlišně od našich představ/předpokladů**.
- Dopadlo to **podle očekávání**.
- Host odešel z restaurace **bez zaplacení**.
- Naši reprezentanti bojovali **jako lvi**.
- Chodí **jakoby ve snách**.

PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ MÍRY A ÚČINKU

Příslovečné určení míry

- Řidič vjel do zatáčky velkou **rychlostí**.
- **Pořádně** jsme se vylekali.
- Vlák neujel **více než 50 kilometru**.

Příslovečné určení účinku

- Křičel až **do ochraptění**.
- Běželi až **do úplného vyčerpání**.

Příslovečné určení způsobu - nástroje

- Mrkev *nakrájíme* ostrým **nožem** na malá kolečka.
- Dnes většina chalupářů *řeže* dřevo benzinovou **pilou**.
- Trávu na zahradě za chvíli *posečeme* motorovou **sekačkou**.
- Látku na tyto šaty *musíme nastříhat* speciálními **nůžkami**.

Příslovečné určení způsobu – nástroje x předmět

Předmět

- Neznámý člověk *pootočil* **hlavou**.
- Ryba *mrskla* **ocasem** a zmizela v potoce.
- Vítr silně *lomcoval* **větvemi** stromů.
- Kuň *kopal* všema čtyřma **nohama**.

Příslovečné určení

- Mrkev *krájíme* ostrým **nožem**.
- Řeže dřevo často benzinovou **pilou**.
- Trávu *posečeme* **sekačkou**.
- Látku stříháme speciálními **nůžkami**

Příslovečné určení prostředku

Konkrétní

- dopravní prostředek

Do práce jezdím **vlakem**.

Jeho oblibou bylo jezdit
na koni.

- jiný prostředek (např. **přísada** apod.)

Polévku dochutíme
kořením.

Abstraktní

Napovídáním nikomu
nepomůžeš.

Vysedáváním u počítače
si kazíš krční páteř.

Častým **křikem** si
poškozujete hlasivky.

Příslovečné určení výsledku děje

- Zeleninu nakrájíme **na** malé **kousky**.
- V pohádkách se princezny někdy proměňují **v** **labutě**.
- Závod dospěl **do** závěrečného **stádia**.
- Praslovanské nosovky se vyvinuly **v** různé **samohlásky**.

Příslovečné určení původu (zdroje, východiska), látky

- Zkameněliny pocházejí **z třetihor**.
- Dům zdědily **po babičce**.
- Vyjdeme **z** následujícího **předpokladu**.
- Nábytek je vyroben **z** kvalitního **dřeva**.

Pozor!!

Príslovečné určení
původu, zdroje, látky

Prívlastek neshodný

Nábytek je vyroben z
kvalitního dřeva.

Koupíme jen nábytek z
kvalitního dřeva.

Koupíme jen nábytek
vyrobený z kvalitního
dřeva.

Po babičce zdědili dům.

Bydlí v domě po babičce.

Příslovečné určení původce

Často je jím výraz v 7. pádě ve větě se slovesem v pasivu:

Vichřice	polámala	stromy.
Podmět	přísudek	předmět
Stromy	byly polámány	<u>vichřicí.</u>
Podmět	přísudek	přísl. určení původce děje

Příslovečné určení původce děje

Voda z řeky zatopila
několik sklepů.

*Několik sklepů bylo
zatopeno **vodou** z
řeky. (**vodou** – p. u.
původce)*

Parlament schválil
nové zákony.

Nové zákony byly
schváleny
parlamentem.

Příslovečné určení původce děje

Tento ostrov,
nejnavštěvovanější
turisty, patří mezi
oblíbená místa letní
dovolené.

Turisty - **příslovečné
určení původce děje**
(**turisté** = **původci děje**
ostrov nejvíce
navštěvují, je tedy
nejnavštěvovanější
turisty = **původci děje**)

Příslovečné určení společenství

Procházela jsem se v parku **s**
babičkou.

Pojedeme na dovolenou **s** našimi
přáteli.

Kolega jel do lázní provázený
manželkou.